

ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU

z dnia 2026 r.

w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział”

Na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r., poz. 13) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rezerwat przyrody pod nazwą „Wielki Dział”, zwany dalej „rezerwatem”, obejmuje obszar o powierzchni 285,24 ha, położony w województwie podlaskim, w powiecie łomżyńskim, w gminie Łomża.

2. Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci współrzędnych punktów jej załamania są określone w załączniku nr 1 do zarządzenia.

3. Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci mapy są określone w załączniku nr 2 do zarządzenia.

§ 2. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie w stanie nienaruszonym największego w dolinie Narwi kompleksu lasów łągowych naturalnego pochodzenia z licznymi drzewami pomnikowymi.

§ 3. Dla rezerwatu określa się:

- 1) rodzaj – leśny (L);
- 2) typ i podtyp rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony:
 - a) typ – biocenotyczny i fitocenotyczny (PBf),
 - b) podtyp – biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp);
- 3) typ i podtyp rezerwatu ze względu na główny typ ekosystemu:
 - a) typ – leśny i borowy (EL),
 - b) podtyp – lasów nizinnych (lni).

§ 4. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - Regionalny Konserwator Przyrody w Białymstoku.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Białymstoku**

Adam Juchnik
/podpisano elektronicznie/

Załączniki do Zarządzenia Regionalnego
Dyrektora Ochrony Środowiska
w Białymstoku z dnia2026 r.
w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział”

Załącznik nr 1**POŁOŻENIE I PRZEBIEG GRANICY REZERWATU PRZYRODY „Wielki Dział”**

Numer punktu załamania granicy	Współrzędne punktów załamania granicy (PL-1992) ¹⁾	
	X	Y
1	716691,14	586953,44
2	716738,84	586943,11
3	716771,61	587054,35
4	716784,90	587099,50
5	716792,02	587123,66
6	716810,31	587169,58
7	716821,86	587198,57
8	716850,14	587251,06
9	716893,73	587275,51
10	716950,65	587307,44
11	716975,04	587331,11
12	716988,60	587344,27
13	717010,36	587365,38
14	717027,05	587411,95
15	717055,22	587490,56
16	717068,71	587528,21
17	717070,06	587531,98
18	717082,03	587565,39
19	717090,85	587589,90
20	717100,87	587617,97
21	717101,57	587620,89
22	717111,80	587664,31
23	717137,70	587772,61
24	717160,67	587869,05
25	717237,38	587879,99
26	717268,13	587884,38

¹⁾ Układ współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 jest jednym z układów tworzących państwowy system odniesień przestrzennych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151, 1824 oraz z 2025 r. poz. 1019, 1542, 1792).

projekt

27	717295,85	587909,38
28	717354,61	587909,04
29	717387,04	587908,86
30	717401,25	587904,04
31	717433,15	587893,23
32	717460,05	587884,11
33	717510,30	587869,98
34	717591,20	587847,23
35	717629,70	587837,38
36	717716,89	587815,08
37	717710,83	587786,10
38	717704,64	587756,54
39	717698,50	587727,17
40	717824,26	587698,98
41	717821,38	587666,46
42	717817,45	587622,25
43	717816,41	587615,58
44	717809,15	587569,15
45	717802,49	587526,52
46	717796,03	587485,18
47	717789,58	587443,89
48	717783,08	587402,31
49	71778250	587398,65
50	717776,41	587359,63
51	718001,71	587341,90
52	718007,69	587341,43
53	718108,48	587333,49
54	718152,27	587325,70
55	718194,05	587318,27
56	718243,03	587309,55
57	718284,92	587302,10
58	718304,43	587284,76
59	718317,85	587272,86
60	718354,08	587139,55
61	718328,08	586871,52
62	718308,07	586669,23
63	718307,84	586666,96
64	718298,21	586569,56
65	718296,93	586554,05
66	718293,10	586507,53
67	718296,05	58650682

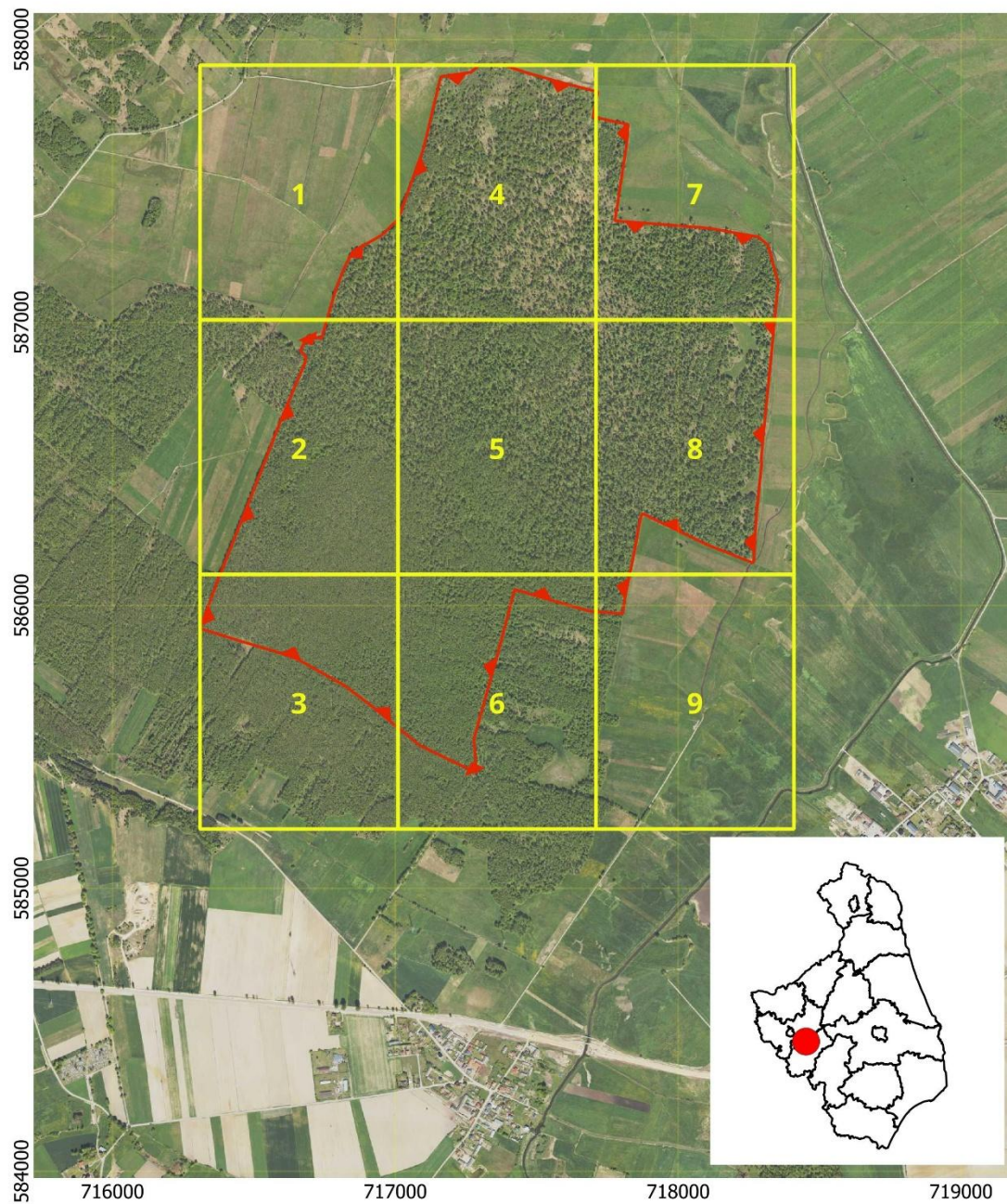
projekt

68	718277,38	586325,61
69	718266,39	586149,30
70	718097,86	586216,25
71	718069,70	586229,88
72	717985,21	586270,78
73	717875,83	586323,73
74	717869,79	586318,75
75	717865,25	586297,34
76	717859,75	586270,88
77	717855,54	586243,15
78	717847,00	586198,92
79	717842,33	586174,86
80	717837,04	586147,75
81	717828,07	586106,69
82	717816,17	586047,75
83	717814,32	586038,23
84	717806,48	585988,61
85	717804,84	585970,30
86	717802,99	585970,45
87	717717,20	585977,40
88	717686,68	585979,87
89	717554,93	586016,96
90	717422,41	586056,41
91	717407,02	585998,41
92	717404,41	585988,56
93	717399,55	585970,25
94	717398,44	585966,05
95	717395,93	585956,64
96	717392,20	585942,58
97	717388,69	585929,35
98	717384,86	585914,86
99	717379,56	585894,91
100	717374,49	585875,79
101	717371,10	585863,04
102	717359,02	585817,50
103	717354,87	585801,85
104	717353,50	585796,99
105	717347,78	585776,59
106	717335,46	585732,73
107	717320,56	585679,63
108	717305,65	585626,53

projekt

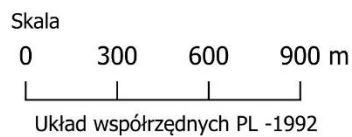
109	717284,85	585552,45
110	717278,10	585528,40
111	717278,75	585519,67
112	717286,16	585418,39
113	717286,61	585412,10
114	717286,92	585407,91
115	717282,60	585410,00
116	717236,62	585432,25
117	717153,19	585472,61
118	717085,92	585505,15
119	717068,37	585519,60
120	716947,92	585618,87
121	716928,21	585635,11
122	716860,24	585686,52
123	716845,36	585697,78
124	716821,85	585715,57
125	716766,69	585746,66
126	716727,33	585768,85
127	716709,28	585779,02
128	716691,24	585789,20
129	716651,30	585811,71
130	716571,70	585838,30
131	716563,69	585840,68
132	716518,24	585854,26
133	716508,46	585857,18
134	716499,45	585859,87
135	716440,09	585877,60
136	716355,40	585903,98
137	716309,57	585918,41
138	716373,91	586091,96
139	716454,24	586294,07
140	716530,50	586487,02
141	716602,32	586671,82
142	716681,22	586858,99
143	716683,97	586878,70
144	716667,00	586897,24
145	716663,95	586900,53
146	716691,14	586953,44

POŁOŻENIE I PRZEBIEG GRANICY REZERWATU PRZYRODY „WIELKI DZIAŁ” W POSTACI MAPY

Legenda

 rezerwat przyrody

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.
Granice powiatów:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Państwowy Rejestr Granic -
Jednostki Terytorialne, dostęp 16 IX 2024 r.

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 1 z 9)

Legenda

- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

Układ współrzędnych PL -1992

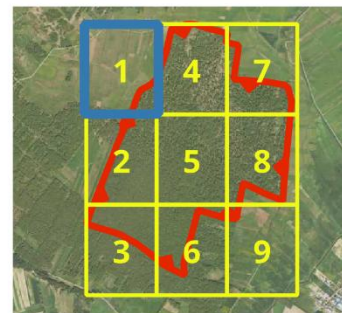
Ortofotomapa:

Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.

Oddziały/wydzielenia leśne:

Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,

Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

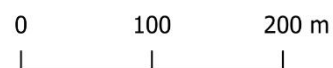
Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 2 z 9)

Legenda

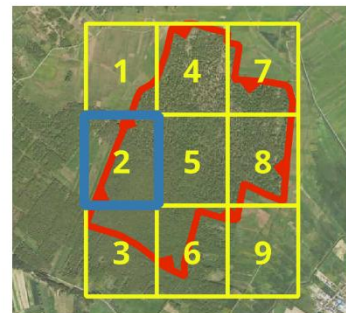
- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

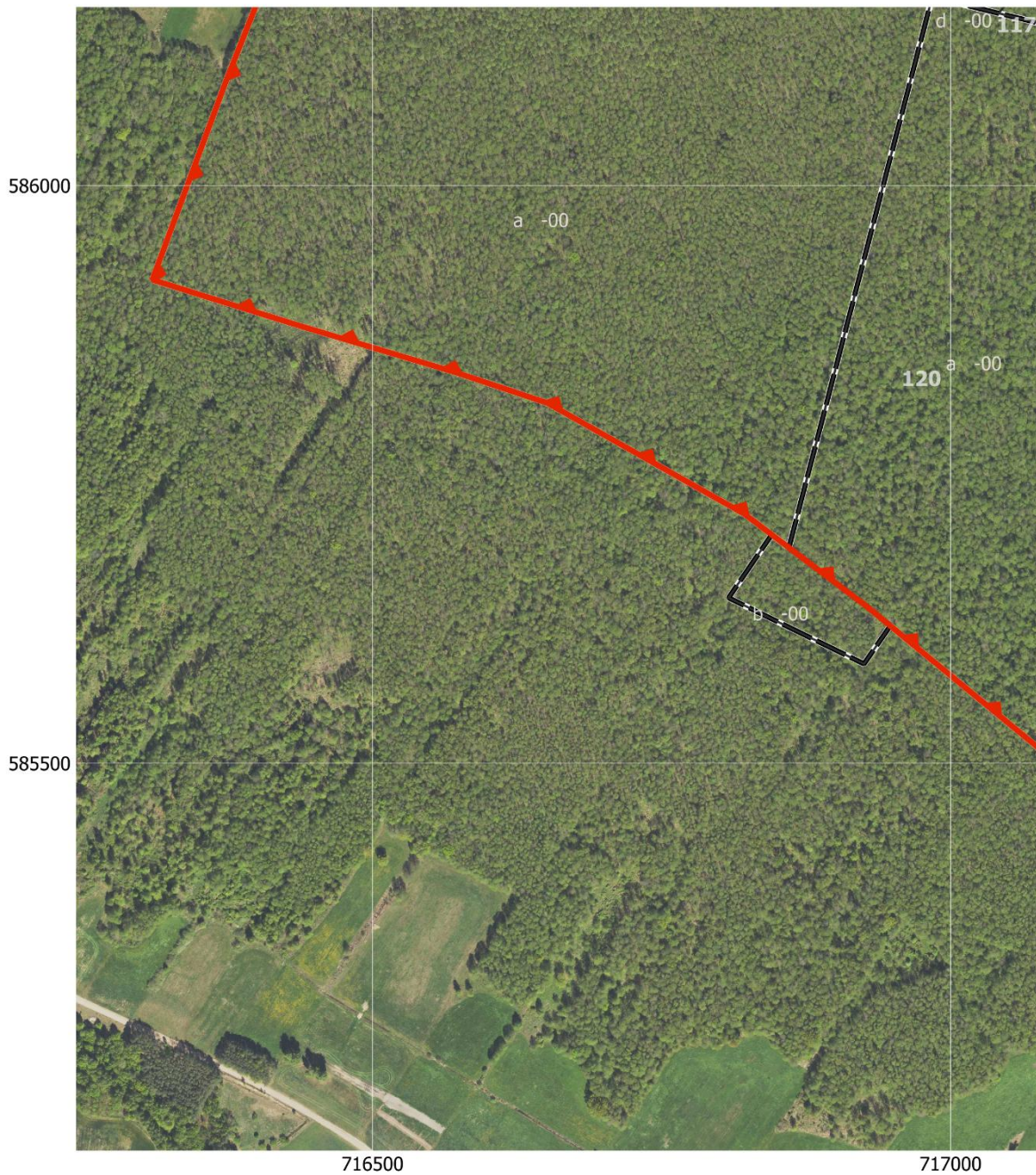

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.
Oddziały/wydziały leśne:
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,
Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 3 z 9)

Legenda

- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

Układ współrzędnych PL -1992

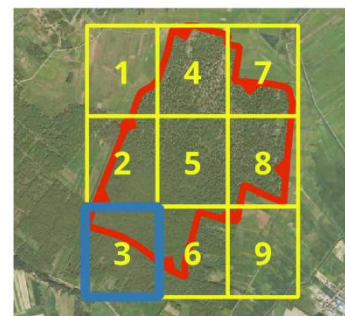
Ortofotomapa:

Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.

Oddziały/wydziały leśne:

Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,

Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 4 z 9)

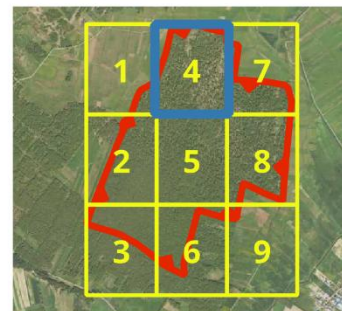
Legenda

- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:

Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.

Oddziały/wydzielenia leśne:

Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,

Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 5 z 9)

Legenda

- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:

Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.

Oddziały/wydzielenia leśne:

Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,

Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

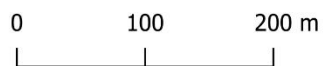
Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 6 z 9)

Legenda

- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.
Oddziały/wydzielenia leśne:
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,
Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

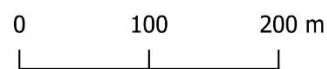
Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 7 z 9)

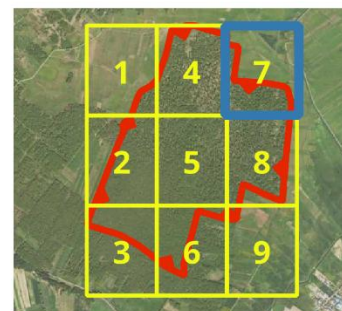
Legenda

- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

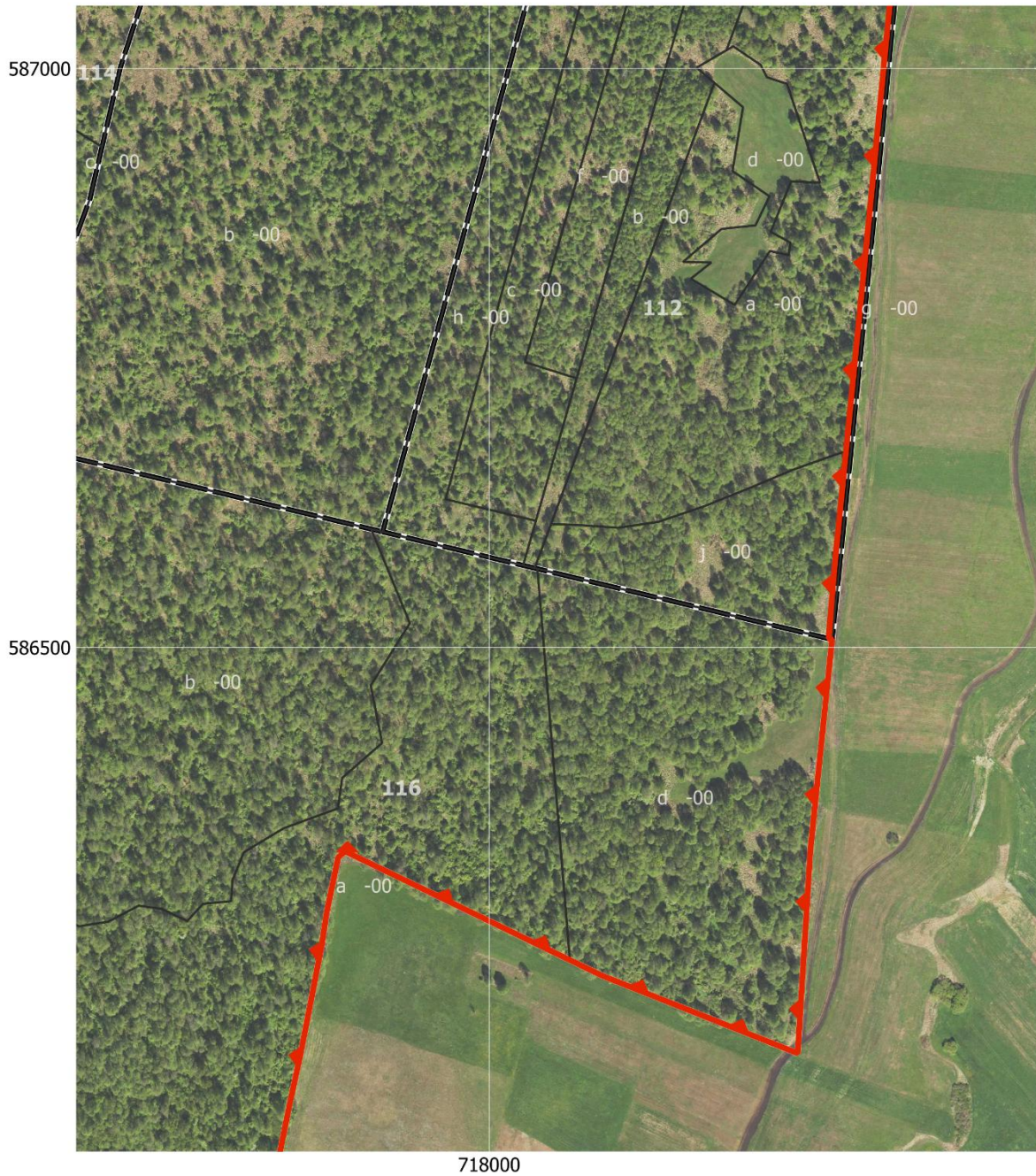

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.
Oddziały/wydzielenia leśne:
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

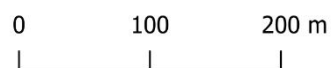
Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 8 z 9)

Legenda

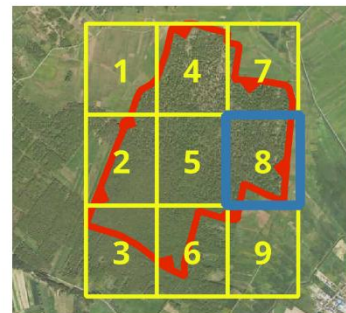
- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.
Oddziały/wydziały leśne:
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,
Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

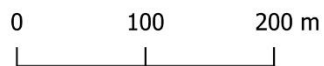
Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy (Arkusz 9 z 9)

Legenda

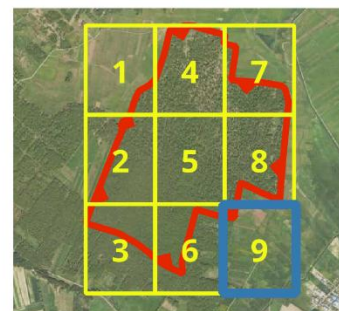
- rezerwat przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

Układ współrzędnych PL -1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp 24 III 2026 r.
Oddziały/wydziazenia leśne:
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP w Białymstoku, pozyskanie: 30 V 2025 r.,
Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r., poz. 13 t.j.) uznanie za rezerwat przyrody następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem.

Niniejsze zarządzenie obejmuje powiększenie rezerwatu przyrody, określenie jego położenia współrzędnych geograficznych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992 oraz w podziale administracyjnym państwa, a także uwzględnienie obowiązujących norm prawnych dotyczących rezerwatów przyrody, w tym określenie sprawującego nadzór nad rezerwatem oraz rodzaju, typu i podtypu obiektu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r., Nr 60, poz. 533).

Rezerwat został powołany na mocy Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 czerwca 1990 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. z 1990 r. Nr 31, poz. 248), następnie uaktualniony kolejno: Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 17 maja 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wielki Dział" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 2260), Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 16 stycznia 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 293). Powstał w celu zachowania w stanie nienaruszonym największego w dolinie Narwi kompleksu lasów łęgowych naturalnego pochodzenia z licznymi drzewami pomnikowymi. Przedmiotowy rezerwat przyrody nie posiada aktualnie planu ochrony.

Rezerwat przyrody „Wielki Dział” położony jest w województwie podlaskim, w powiecie łomżyńskim, na terenie gminy Łomża. Obszar stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łomża, w leśnictwie Podgórze (Bank Danych o Lasach). Obiekt leży w obrębie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, a także obszarów Natura 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLB200008 oraz Ostoja Narwiańska PLH200024.

W rezerwacie przyrody „Wielki Dział” drzewostan zdominowany jest przez łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, tworzony przez olszę z domieszką jesionu, który występuje dość licznie również w dolnej warstwie drzew wykazując tendencję do zwiększania udziału w budowanie drzewostanu. Na niewielkich powierzchniach występuje wilgotny grąd z bardziej urozmaiconym drzewostanem, tworzonym przez dąb, jesion, olchę i wiąz. Liczne drzewa, a zwłaszcza rosnące na małych wysepkach mineralnych dęby, osiągają rozmiary pomnikowe.

W warstwie krzewów odnotowano występowanie czeremchy *Padus avium*, porzeczki czarnej *Ribes nigrum*, porzeczki czerwonej *Ribes spicatum*, kaliny *Viburnum opulus*, leszczyny *Corylus avellana*, rzadziej trzmieliny zwyczajnej *Euonymus europaeus*, jarzębiny *Sorbus aucuparia*, kruszyny *Frangula alnus*, sporadycznie trafia się też wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*. W wielu miejscach drzewa i krzewy oplata chmiel *Humulus lupulus*. Warstwa ziół rozwinięta jest bardzo bujnie. Głównymi jej składnikami są niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, przytulia błotna *Galium palustre*, jasnota plamista *Lamium maculatum*, kuklik zwisty *Geum rivale*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, śleziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, wiechlina

zwyczajna *Poa trivialis*. Wczesną wiosną występuje licznie ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*. Warstwa mchów wykształcona jest dość słabo. Jej głównymi składnikami są: merzyk fałdowany *Plagiomnium undulatum* i merzyk pokrewny *P. affine*.

Rezerwat jest obiektem o dużej wartości przyrodniczej głównie ze względu na naturalny charakter zbiorowisk i położenie w dolinie rzeki Narew. Lasy tego typu w dolinach rzecznych zostały powszechnie wycięte, a ich siedliska zmienione na łąki. Natomiast istniejące jeszcze miejscami na obrzeżach dolin rzecznych niewielkie fragmenty łągów jesionowo-olszowych są intensywnie wypasane i osuszane, co spowodowało zupełne zniszczenie roślinności runa i postępujące przerzedzenie drzewostanu. Trwałość występujących w rezerwacie zbiorowisk roślinnych uwarunkowana jest dość wysokim poziomem wody gruntowej i brakiem wypasu.

Ponadto należy wskazać, iż w tym kompleksie leśnym zidentyfikowano stanowiska: bociana czarnego, orlika krzykliwego, bielika, puchacza, żurawia, dzięcioła czarnego i średniego. Przedmiotowy teren stanowi ważną ostoję łośi.

Obszar, o który rezerwat przyrody Wielki Dział zostaje powiększony niniejszym zarządzeniem nie różni się siedliskowo od dotychczasowego obiektu przyrodniczego. Na południe oraz wschód od rezerwatu (obszary, o które powiększono rezerwat) występują olsy oraz olsy-jesionowe. Powierzchnia powiększenia rezerwatu wynosi 110,66 ha. Z uwagi na powiększenie rezerwatu i posiadane nowe dane przyrodnicze należało dokonać zmiany typu i podtypu rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony, a także typu i podtypu rezerwatu ze względu na główny typ ekosystemu.

Podana w niniejszym zarządzeniu powierzchnia rezerwatu przyrody jest powierzchnią geometryczną wyliczoną na podstawie współrzędnych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992.

Projekt zarządzenia został poddany konsultacjom społecznym oraz zaopiniowaniu przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska. W ramach konsultacji wpłynęły uwagi. (...)

Wniesione uwagi zostały szczegółowo przeanalizowane przez RDOŚ w Białymstoku. (...)

Projekt zarządzenia zgodnie z art. 13 ust. 3 i art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r., poz. 13 t.j.) został *pozytywnie/negatywnie* zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody.

Projekt zarządzenia zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2025 r. poz. 428 t.j.) został przesłany do uzgodnienia z Wojewodą Podlaskim, który pismem z dnia uzgodnił treść powyższego zarządzenia.

Literatura:

1. Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029.
2. Plan ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi z planem zadań ochronnych Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk „Ostoja Narwiańska” (PLH200024) oraz Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków „Przełomowa Dolina Narwi” (PLB200008).
3. Sokołowski A.W. 1980 Zbiorowiska leśne północno-wschodniej Polski. Monogr. Botan. (6),
4. Sokołowski A.W. 2006 Przyroda Województwa Podlaskiego i jego ochrona. Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów
5. Szablon dokumentacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLB200008.
6. Szablon dokumentacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024.
7. archiwalny Plan Ochrony rezerwatu przyrody Wielki Dział na okres 01.01.1998 – 31.12.2017.
8. Monografia pod redakcją Grzegorza Rąkowskiego - Rezerwaty przyrody w Polsce Północnej. Instytut Ochrony Środowiska. Warszawa 2005.